

NORGE UNDER OKKUPASJONEN

Adresse : Prosjektleder Jan Eidi, Myggveien 26, 3218 Sandefjord, Tlf.: 33 45 07 58

Prosjektet er støttet av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, fylkeskommunene Østfold, Vestfold, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Troms, Eugen Nielsens stiftelse, Norsk Hydro A/S, Jotun A/S, og Scandi Line A/S.

Unghirdmarinen under okkupasjonen

Av cand. philol. Ove Johnsen, Gjøvik

Innhold: Unghirdmarinen under okkupasjonen

(klikkbart)

I. Innledning	3
II. Unghirdmarinen etableres – virksomheten kommer i gang	4
A. Unghirdmarinens øvelsesstasjon Granholmen	4
B. Unghirdmarinens organisasjon	5
C. Formål – innhold	6
D. Unghirdmarinens opplærings- og øvelsesprogram	7
1. Tjenesten ved øvelsesstasjonen	7
2. Tjenesten på hjemstedet	9
E. Hva ønsket partiorganisasjonen å oppnå med unghirdmarinen?	10
III. Unghirdmarinens instruktørskole	11
A. Instruktørskolens oppbygging og innhold	12
1. Skolens administrasjon og ledelse	12
2. Opptakskrav – elevenes vilkår og plikter	14
3. Skolens undervisningsopplegg	15
4. Evaluering – eksamen	16
B. Fronttjeneste – sjømilitær praksis	17
C. Instruktørskolens kadetter i ettertid	19
IV. Konklusjon	20
Vedlegg 1: Gradsbetegnelser i UHM	21
Vedlegg 2: Oversikt over fagemner og øvelser i UHM's tjenesteprogram	22
Vedlegg 3: Eksempel på oppsetting av øvelsesprogram	23
Vedlegg 4: Oversikt over kildemateriale	24
Bilder	25

"VÅR ÆRE OG VÅR MAKT HAR HVITE SEIL OSS BRAGT.."

U N G H I R D M A R I N E N (UHM)
U N D E R O K K U P A S J O N E N

I. INNLEDNING

Ovennevnte sitat fra Bjørnstjerne Bjørnsons "Norsk Sjømandsvise" preget forsiden av første informasjonsfolder til Unghirdmarinen, utsendt fra Ungdomslederens stab, sommeren 1942, til alle medlemmer i NS Ungdomsfylking mellom 13 og 18 år. De norske sjømannstradisjoner skulle igjen komme til heder og verdighet - og denne gang under fanen av et nasjonalt sjøkorps - tuftet på de yngre krefter i Norge.

Men de måtte nærmest starte fra bar bakke. På denne tiden var storparten av vår handelsflåte og marine under alliert kontroll.

Denne utredningen er en delrapport om medarbeider-/ tillitsmannsskoleringen i Nasjonal Samling og dets særorganisasjoner under okkupasjonstiden. Den omhandler de opplæringstiltak og beslektede aktiviteter som ble satt i verk i denne spesialavdelingen av Ungdomsfylkingen, inklusiv Unghirdmarinens Instruktørskole.

I motsetning til mye annen historie, eksisterer det ikke noe samlet arkivmateriale om de interne skolingstiltak som ble gjennomført for medlemmene av partiorganisasjonen NS. Det som finnes, er fragmentariske opplysninger spredt over flere hovedfelt i arkivene. Hvis man skal lykkes i å få fram et bilde av virksomheten, må man grave mens de muntlige kildene ennå er i live. Og det er det gjort i dette tilfelle. Redegjørelsen baserer seg vesentlig på muntlige og skriftlige kilder fra marineoffiseren eller ungsveitføreren, som var hans daværende offisielle tittel, som unnfanget idéen, realiserte den og ble dens leder helt fram til maidagene 1945.

Tanken var forsåvidt ikke helt original. Før okkupasjonen hadde vi hatt sjøspeidere her til lands. Men formålet og modellen som ble lagt til grunn for UHM, hadde et langt videre perspektiv enn vår tidligere speiderbevegelse.

Rikshirden hadde på forhånd etablert en egen Hirdmarine - avdeling med tanke på å danne stammen i et framtidig nasjonalt marinekorps. Men den kom til å spille en beskjedne rolle som egen avdeling, og Hirdstaben betraktet dens virksomhet mer som hobbysysler for tidligere marineoffiserer og sjøsportsinteresserte.

Det var imidlertid Unghirdmarinen som kom til å gjøre seg gjeldende på dette område og sette spor etter seg.

II. UNGHIRDMARINEN ETABLERES - VIRKSOMHETEN KOMMER I GANG

Det var gjennom Departementet for Arbeidstjeneste og idrett at forslaget først ble lansert, våren 1942. Minister Axel Stang, som også var den øverste leder for Nasjonal Samlings Ungdomsfylking og den såkalte ungdomstjenesten, gikk med iver og glød inn for forslaget. Det samme gjorde Stabslederen, Sverre Tiedemann-Ruud, og lederen for Idrettsavdelingen, Gust Jonassen, i Ungdomsfylkingen og dermed var Unghirdmarinen formelt sett et faktum.

Det ble straks stilt nødvendige midler til disposisjon og det forberedende arbeid med å etablere en øvelsesstasjon, anskaffe utstyr og planlegge kurs- og instruksjonsvirksomheten, begynte umiddelbart. Allerede i løpet av sommeren 1942, kom det første unghirdmarinekurs i gang på Yrkesskolen i Sandvika, utenfor Oslo. Interessen var over all forventning, og kurset ble straks fulltegnet med omlag 35 deltakere fra hele landet.

Og det var en profesjonell instruktørstab som stillet opp. UHM's leder virket selv som instruktør, sammen med en vernepliktig marinefenrik med to år i Divisjon Viking bak seg. Som intendant hadde han en tidligere kaserneoffiser ved det Sjømilitære korps, og som rådgiver - eller "Berater" som det den gang ble kalt, en tysk marine-offiser, en Leutnant-zur-See, som tidligere hadde gjort tjeneste på seilskip fra Ålandsøyene.

Instruktørkorpset kom også i ettertid til å bestå av velkvalifiserte personer med sjømilitær \ sjøfaglig- (marineoffiser, skippere, maskinister o.l.) og idrettsfaglig bakgrunn.

Oppstarten var vellykket. Og fortsettelsen skulle heller ikke bli mindre heldig. Helt fram til 1945, kom UHM til å bli en av de mest aktive avdelingene i NS Ungdomsfylking.

A. UNGHIRDMARINENS ØVELSESSTASJON GRANHOLMEN

Sandvika ble UHM første øvelsesstasjon. Kadettangen tjente som sted for seiling og roing. Det var allerede innkjøpt gamle, originale redningsskøyter. Fra Sørlandet var det skaffet noen lettrodde gigger.

Men praktiske forhold tilsa at det var nødvendig med et mer egnet sted enn Sandvika som øvelsesstasjon.

Valget falt på Granholmen, like utenfor Sandefjord. UHM inngikk høsten 1942 en leiekontrakt med et tidligere sommerhotell på stedet. Det ble straks satt i verk et omfattende arbeid med oppussing og ombygging til formålet. Som seg hør og bør innen sjømannsstanden, ble det innredet to banjere, dvs, mannskapsrom med oppslagbare køyer og kister for personlig utstyr langs veggene. Instruktørene disponerte den ene og kursdeltakerne den andre.

Dansesalen ble omgjort til gymnastikksal. Og det ble lagt en egen vannledning like fra Sandefjord. Vannet på Granholmen var svært saltholdig.

Granholmen egnet seg fortreffelig godt for virksomheten. Den hadde en god båthavn og en god brygge og et stort frittliggende areal som passet godt til alle ute-aktivitetene. Mellom holmens to åser anla man idrettsplass med eget lagerhus for redskaper og instrumenter. Nødvendig utstyr til øvelsene ble skaffet til veie, bl.a. fikk man "låne" fire større seilbåter (ca 12 m lengde) av en båtbygger på Hankø. De lå i opplag og tilhørte personer som var reist ut av landet. Båtene skulle benyttes til større seilas - og da spesielt av kadettene på UHM's Instruktørskole, som også hadde sommerøvelser på Granholmen.

Båtene fikk et omhyggelig stell og eierne kunne si seg vel fornøyd med vedlikeholdet da de fikk dem tilbakelevert i løpet av våren 1945.

Man fikk også leid en dampbåt - "Draugen". Den ble satt i god stand og fikk et staselig NSUF merke på skorsteinen. Båten fikk både sin kaptein og styrmann. Den ble brukt til navigasjonsøvelser og tokter rundt kysten både for UMH - og særlig for Unghirdmarinens Instruktørskole. Første sommeren gikk toktet helt til Nordfjord.

Øvelsesstasjonen fikk sin instruktørstab, intendant, kokke og øvrig betjeningspersonale som stod ferdig til å motta det første UHM kurs i mai 1943 - og som vi senere skal omtale - Unghirdmarinens Instruktørskole.

Granholmen ble UHM's tilholdssted for sommerøvelsene helt fram til virksomheten tok slutt i maidagene 1945.

Tanken var at det på sikt skulle etableres flere slike øvelsesstasjoner i landet - i det minste én i hver landsdel. Så langt kom man imidlertid ikke.

Trondheim var kanskje et unntak. Her fikk UHM disponere skoleskipet "Tordenskiold", som lå i opplag, for sine praktiske øvelser. Men det kompenserte ikke fullt ut for opplegget på Granholmen.

B. UNGHIRDMARINENS ORGANISASJON

UHM ble underlagt Nasjonal Samlings Ungdomsfylking (NSFU) som en spesialavdeling. Administrativt og kommandomessig stod avdelingen under henholdsvis Stabslederen i Ungdomsførerens Stab og Guttelandslederen.

UHM hadde fylkesinndeling - med en UHM-leder. Hvert fylkesområde var inndelt i krets - og lagsområde med egne ledere. Områdene var videre, ettersom medlemstallet tilsa, bygget opp av:

- Lag 9 - 12 medlemmer
- Tropp 2 - 4 lag
- Sveit 2 - 4 tropper
- Fylking 2 - 4 sveiter
- Regiment 2 - 4 fylkinger
- Brigade 2 eller flere regiment innen et fylke

Avdelingen hadde sine spesielle gradsbetegnelser etter ansiennitet og tillitsverv. Og disse var som følger:

- Aspirant
- Matros
- Nestlagfører - Lagfører
- Båtsmann
- Troppsfører
- Nestsveitfører - Sveitfører
- Fylkingfører
- Nestregimentfører - Regimentfører

Alle gradene med betegnelsen UNG- foran (eks. Ungnestlagfører).

Vedlagt følger en illustrasjon av gradenes distinksjoner.
(Vedlegg nr. 1.)

Medlemskap i UHM forutsatte medlemskap i NSUF . Alderen var 13 - 18 år. Det var bare gutter som kunne søke om medlemskap.

De som ønsket å bli medlemmer, måtte gjennomgå et sommerkurs på Granholmen og bestå avsluttende prøve, dvs, aspirantprøven, (også kalt 1.oppbud), før opptak kunne skje.

Etter opptak fikk de "matros grad". Organisering og krav til medlemskap i NSUF ble i en oppbyggingsfase praktisert med en viss lempe. Det deltok flere ungdommer i denne aktiviteten som ikke var medlemmer i NSUF og heller ikke hadde noen annen tilknytning til NS.

Det tyder på at tilbudet var attraktivt for unge gutter i den alderen uansett hvilket politisk miljø de soknet til.

C. FORMÅL - INNHOLD

Som antydnet ovenfor, var det overordnede mål å holde våre sjømannstradisjoner ved like. Så lenge krigen i Europa pågikk - og Norge var uten kontroll over det meste av sin egen flåte, hadde unge gutter ingen mulighet til å reise til sjøs og dyrke sjømannskap, noe som for førkrigsungdommen hadde vært svært alminnelig.

Unghirdmarinen skulle kompensere for denne manglende mulighet, være et slags "alternativ" som ikke bare skulle bidra til å stimulere den maritime interessen, men også til å inngi respekt for sjømannsyrrket hos alle - uansett landkrabbe eller sjømann.

Det ultieme mål var å gjenreise sjømannsstanden som en del av landets nasjonale nyreisning. Det er også nærliggende å tro at man gjennom Unghirdmarinen ønsket å berede grunnen for et sjømilitært korps. Dette siste kommer vi nærmere tilbake til.

Rent konkret skulle Unghirdmarinen gi gutter i alderen 13 - 18 år opplæring i sjø- og vernetjeneste og idrett, spesielt turn og svømming.

Med det forstås at medlemmene fikk:

- teoretisk innføring i sjøfartens historie og dens betydning for vårt land.
- instruksjon og oppøving av ferdigheter i roing og seiling, (her inngikk kapproing og kappseilas), båttjeneste, sjømannsarbeid, navigasjon og sjømannskap.
- innføring og praktiske øvelser i militære disipliner som:
 - skyting med småkalibergevær
 - eksersis og signalisering (semafor, morse)
- instruksjon og trening i idrettslige disipliner som:
 - gymnastikk, turn, svømming og livredning

Vedlagt følger en oversikt over de fagemnene medlemmene måtte igjennom i løpet av opplæringstiden (vedlegg nr. 2).

Det lå implisitt i programmet at deltakerne måtte søke å tilegne seg nasjonalsosialistisk tro og levesett (UHM Håndbok 1943). I praksis bestod vel dette i å innøve disiplin, orden og høvisk framferd. På enkelte av vinterprogrammene for de lokale lag, finner man oppført emnet "ideologi". Men det er uvisst hvor mye som ble gjort ut av det.

Medlemmene måtte benytte NS-hilsen med oppstrakt arm.

Unghirdmarinen ble en skikkelig god førskole for de som ønsket å bli sjømenn. Både vinter - og sommerprogrammet ga dem grundig innføring og praktiske øvelser i det meste av hva sjømannskap innebærer. De ville fort finne ut om de passet for sjølivet eller ikke.

D.UNGHIRDMARINENS OPPLÆRINGS - OG ØVELSESPROGRAM

Hirdmarinens skoleringsprogram - eller tjenesten som det også ble kalt, var systematisk tilrettelagt med trinnvise kurs og treningsplaner gjennom hele året. Rent metodisk bestod den av en kombinasjon av undervisning, praktiske øvelser med vegledning og egenaktivitet.

Årsopplegget skulle bestå av to typer tjenester:

- tjeneste ved øvelsesstasjon
- tjeneste på hjemstedet

1. TJENESTEN VED ØVELSESSTASJONEN

Tjenesten ved øvelsesstasjonen inneholdt et 4 ukers kurs i løpet av sommerhalvåret (mai - oktober). Hovedvekten ble lagt på instruksjon i de praktiske disipliner, som roing, seiling, øvelse i navigasjon, sjømannsarbeid og livredning.

Det meste av tiden foregikk til vanns. Her ble det også trenet i kapproing og kappseilas.

Etter hvert som brenselssituasjonen ble prekær utover krigsårene, disponerte UHM vesentlig ro og seilbåter for sine øvelser.

Medlemmene, eller matrosene som var deres formelle status etter bestått aspirantprøve, fikk hvert år tilbud om å delta i sommer - kurset på øvelsesstasjonen, dvs. Granholmen. De fikk gratis reise, opphold og forpleining. Deltakelse var naturligvis frivillig, men nødvendig for å kunne holde framdriften i opplegget ettersom sommerøvelsene var en integrert del av opplæringsprogrammet.

Medlemmene ble innkalt i oppbud, dvs. i årsklasser, som skulle møte etter tur i perioden 1.mai - 1. oktober, slik at hvert kurs bare fikk jevnaldrende deltakere.

Det dreide seg i alt om 5 oppbud pr. sommer - for aldersgruppene fra 14 år - (13 år for å bli medlem, men fylt 14 år for å få delta på sommerkurset) - til og med 18 år.

Det ble ved innbydelsen tatt hensyn til hvor langt opp i skoleårene medlemmene var kommet. De som vanskeligst kunne unnvære undervisningen, ble innkalt i løpet av skoleferien, de øvrige etter, og de yngste før ferien.

På øvelsesstasjonen var det en klar progresjon i opplæringsprogrammet. Øvelsene vokste i krav og omfang for hvert oppbud og de omfattet alle disipliner som er nevnt ovenfor.

Det var også i nasjonalsosialistisk ånd å innøve disiplin, orden og hardførhet. Og det sørget en profesjonell instruktør- stab for. Med tanke på et eventuelt tøft sjømannsyrke, var denne siden av treningen av stor praktisk verdi.

Kursene ble avsluttet med en prøve i de ulike ferdighetsfagene det var blitt instruert i. Minimumskrav måtte tilfredsstilles for å kunne gå videre. Det var imidlertid mulighet for å avlegge ny prøve på hjemstedet. Deltakerne i 1. oppbud ble kalt UHM-aspiranter og fikk først status som matros etter gjennomgått sommerkurs og bestått prøve.

Det 5. oppbudet (18 åringer) ble kalt "konkurransoppbudet" og markerte avslutningen på tjenesten. Det bestod i en større seilas - fra Oslo til Kristiansand - hvor deltakerne fra hvert fylke skulle konkurrere om å vise de beste ferdigheter i sjømannskap. Hensikten var naturligvis at de i praksis skulle vise hvor godt de mestret de sjøfaglige ferdighetene de hadde fått opplæring i.

Og det hele skulle foregå under betryggende kontroll og oppsyn.

Det ble bare arrangert en slik seilas - sommeren 1943 - hvor også elevene fra Unghirdmarinens Instruktørskole deltok. De større seilbåtene, som var innlånt fra Hankø, ble tatt i bruk.

Det ble gjort forsøk med et nytt arrangement neste sommer. Men det ble ikke gjennomført i sin helhet bl.a. pga. mangel på drivstoff for motorbåttransporten Sandefjord - Oslo.

Det deltok i gjennomsnitt omlag 40 medlemmer på hvert sommer- kurs på Granholmen. Det utgjorde ca 200 (5 kurs à 4 uker) unge gutter for hver av to somrene aktiviteten var i gang. De kom fra hele landet, og spesielt var Finnmark, bl.a. Berlevåg, godt representert. De fleste kom fra kystdistriktene - Tromsø, Trondheim, Bergen, Oslo og Fredrikstad. Men også innlandsfylkene - Oppland (Gjøvik, Lillehammer) og Hedmark (Hamar) var med.

Det var ikke til å unngå at det ble noen overlappinger fra det ene oppbudet til det andre. Det var derfor ikke alltid mulig å begrense deltakelsen til bare en årsklasse pr kurs, som hensikten opprinnelig var. Ledelsen måtte stadig utvise et visst skjønn. I krigsårene hadde gutter i den alderen, svært få ferietilbud. Og alle foreldre hadde heller ikke midler til å sende sine barn bort i skoleferien.

De fleste opplevde Granholmen som noe av et eldorado. Stedet hadde et godt klima, et aktivt miljø og det var et godt sosialt samhold mellom deltakerne. Forpleiningsmessig led de ingen nød. Og de ble tatt godt hånd om av personalet.

De fikk utlånt det meste av det de trengte av klær som uniform, gensere, turn - og leirsko, sjøtrøye og oljeklær. Forståelig nok ønsket flere - og spesielt de fra de nordlige landsdeler - å tilbringe hele skoleferien der. Og det fikk de også anledning til så langt plassen tillot. Forutsetningen var imidlertid at de måtte delta i all organisert aktivitet på lik linje med de nye deltakerne.

Dette gir vel noe av forklaringen på hvorfor sommerøvelsene på Granholmen - med fritt opphold og fri reise, ble så populære.

2. TJENESTEN PÅ HJEMSTEDET

Etter planen, skulle opplæringen den øvrige del av året (høst\winterprogrammet) foregå utelukkende på land på hjemstedet. Det var lagt opp til 2 kurskvelder ukentlig à 2 timer. Den ene kvelden var avsatt til gymnastikk med øksersis og turninstruksjon, og den andre vekselvis til våpen- og skyteøvelser en uke, og praktiske øvelser i sjømannskap (signalisering, navigasjon o.l.) den andre.

Utenom de fastlagte kurskveldene, var det forutsetningen at deltakerne drev med turn- og gymnastikktrening på egen hånd. Etter avtale med Norges Idrettsforbund, kunne medlemmer i UHM en bloc bli innmeldt i de stedlige turnforeninger og derved gjøre bruk av deres instruktører og utstyr.

Ut på vårparten inngikk oppussing av båter, som ikke trengte fagfolk for istandsetting, som en del av opplegget på de praktiske øvelseskveldene.

UHM hadde en rekke ferdighetsmerker, bl.a. innenfor de fleste fagemnene de gjennomgikk under tjenesten, som f.eks. navigasjon, sjømannsarbeider, småkaliberskyting osv.

Under tjenesten på hjemstedet, var øvelse i å mestre kravene til ferdighetsmerkene, en viktig del av treningen.

Det var utarbeidet en fyldig håndbok - "Håndbok for Unghirdmarinen" - som inneholdt det meste av de fagemnene som medlemmene skulle tilegne seg i løpet av læretiden.

Den var godt illustrert og egnet seg derfor også til selvinstruksjon.

Instruktørene på hjemstedet hadde stort sett samme bakgrunn som de ved øvelsesstasjonen. Men også tidligere sjøspeidere, de dyktigste av dem som hadde gjennomgått UHM opplæringsprogram og sjøsportsentusiaster, ble engasjert både som instruktører og hjelpelærere.

Vedlagt følger et eksempel oppsett av et vinterprogram som viser de aktivitetene de engasjerte seg i (vedlegg nr 3).

Vi vet lite om hvor systematisk de enkelte lokale lag gjennomførte høst- og vinterprogrammet. Som så mangt annet, var nok dette svært personavhengig. Fylkes-, krets- og laglederne hadde stor innvirkning på framdriften, og aktiviteten i distriktslagene gjenspeilte ofte den iver og det engasjement de ulike lederne la for dagen.

Som nevnt var aktiviteten svært god hos enkelte lag i Finnmark, i Tromsø, Trondheim og i Østlandsregionen. Den var forholdsvis dårlig på Sørlandet og på Vestlandet. Og det var naturligvis fra de mest aktive lokallagene øvelsene på Granholmen fikk sin rekruttering.

E. HVA ØNSKET PARTIORGANISASJONEN Å OPPNÅ MED UNGHIRDMARINEN ?

Det foreligger ingen medlemsfortegnelse over UHM og vi kjenner derfor ikke til antall medlemmer eller geografisk utbredelse. Tar vi utgangspunkt i de som deltok i sommerøvelsene i Sandvika og på Granholmen, er vi oppe i et antall på omlag 450 medlemmer. Det var Nord-Norge, Sør-Trøndelag og Østlandsregionen som var sterkest representert. Vi vet at de aller fleste av medlemmene deltok i sommerarrangementene. Anslår vi det totale medlemstallet til omkring 500, er vi sannsynligvis ikke så langt fra målet.

Det ble satset forholdsvis mye på dette prosjektet - både mht midler, arbeid og kompetanse.

Som i NSUF for øvrig, ble ikke medlemmene i UHM pålagt noen konkrete forpliktelser etter avsluttet tjeneste. Men NS forventet selvsagt at de skulle fortsette som medlemmer i partiet og føre den nasjonalsosialistiske ånd videre. Ungdommen var partiets framtid.

I et innlegg i Skuggsjå, januar 1943, presiserer lederen for UHM, ungsveitføreren, følgende: "... at en gutt som går inn i UHM ikke forplikter seg til noe som helst uten orden og disiplin i den tiden han står i avdelingen, fra sitt 13. til 18. år. Om han engang etter fylte 15 år ønsker å gå til sjøs, står dette ham fritt, og når han er ferdig i UHM etter å ha gjennomgått 5. oppbud (også kalt konkurranseoppbudet), har han ingen andre forpliktelser overfor stat og parti enn de som enhver annen god nordmann føler han har."

Vi har innledningsvis antydnet at NS hadde til hensikt å opprettholde Norges status som skipsfartsnasjon og at ett av virkemidlene for å nå dette målet, var Unghirdmarinen.

NS regnet med at størstedelen av vår handelsflåte og for øvrig også vår marine, ville gå tapt i krigen og med den en stor del av våre sjøfolk. Men hvordan de framtidige forhold enn kom til å bli, ville Norge fortsatt måtte drive skipsfart - og det i ganske betydelig omfang. Norge måtte være parat til å bygge opp en ny marine og ny handelsflåte når krigen var slutt - med tysk seier. Det siste var det man i 1942 trodde ville bli det endelige utfallet.

Alle de som deltok i og gjennomførte UHM'S grundige opplæring, ville utvilsomt være en ressurs i et slikt prosjekt. De ville utgjøre stammen i det frie Norges nye flåte. Og det neste initiativ fra UHM's side - opprettelse av en kadettutdannelse - er et vitnesbyrd om det samme.

III. UNGHIRDMARINENS INSTRUKTØRSKOLE

Tanken om en egen kadettutdannelse etter mønster fra vår tidligere Sjøkrigsskole, dukket tidlige opp hos lederen for UHM. Allerede i løpet av høsten 1942 utarbeidet han, sammen med en av Quislings adjutanter, en av de beste sjøoffiserer fra Sjøkrigsskolen i Horten, en detaljert plan for "Unghirdmarinens Instrukterskole".

Modellen var opplegget på Sjøkrigsskolens nederste avdeling. Man valgte å kalle skolen for "instruktørskole" og ikke for "sjøkrigsskole", sannsynligvis av politiske årsaker. Man ønsket nødig å røpe hensikten. Det kunne kanskje provosere okkupantene hvis man åpenbart tilkjennegav at NS nå var i ferd med å bygge opp sitt eget sjømilitære korps.

Formålsparagrafen i skolens statutter lå imidlertid nært opp til den gamle Sjøkrigsskolens målsetting:

"Unghirdmarinen instruktørskole skal gi elevene det nødvendige praktiske og teoretiske grunnlag for ansettelse som faste instruktører i Unghirdmarinen. Dessuten skal den føre elevene fram til til styrmanns- og skipsførereksamen, eksamen realartium og eksamen ved Statens Gymnastikkskole nederste avdeling"

Problemet var imidlertid kravet til fartstid, som var ett av vilkårene for å komme inn på den gamle Sjøkrigsskolen. Og i det vilkåret lå også kravet om utenriksfart. Så lenge krigen pågikk, var dette vanskelig å skaffe seg. Her måtte det dispensasjon til.

Planen ble lagt fram i et møte med ministrene Stang (Dept. for Arbeidstj. og Idrett) og Irgens (Sjøfartsdept.). Videre deltok general Frølich-Hansen, sjefen for Arbeidstjenesten, og hans nestleder, Ditmar Bjerkelund, hirdstabssjefen Thorvald Throndsen og rektor på Sjømannsskolen, Arthur Stene.

Planen fikk i prinsippet tilslutning fra alle parter. De respektive departement - Sjøfartsdept. og Kirke - og underv.dept. - skulle vurdere planens innhold nærmere.

Sjøfartsdepartementet ga sitt svar 30.jan. 1943. Det påpekte det kjedelige faktum at søkere til Instrukterskolen ikke kunne få den nødvendige fartstid før opptak. Men lovte å fremme forslag til følgende endring i navigasjonsloven:

"Enhver som har bestått instruktørekksamen og som har minst 42 måneders sjømannstjeneste, har rett til å erholde styrmannssertifikat. Av disse 42 måneder må minst 24 måneder være utført i handelsmarinen og herav 12 måneder i utenriks fart. Den resterende tid kan være

opptjent på øvelsesstasjonen som elev av instruktørkurser og som instruktør i Unghirdmarinen".

Dermed var det gitt grønt lys for å ta inn elever uten fartstid på forhånd. Den kunne de tilegne seg i ettertid.

Samtidig fikk de godkjent at deltakelse i UHM's virksomhet på øvelsesstasjonen kompenserte for hele 18 måneders fartstid. Kirke- og underv.dept. kom med sin uttalelse 24. mai 1943, og godkjente at bestått eksamen fra Instruktørskolen skulle gjelde som examen artium på reallinjen. Skolen fikk imidlertid ikke aksept for at utdannelsen også skulle tilsvare nederste avdeling på Statens Gymnastikkskole.

Tilbudet var allerede annonsert og skolen satt i gang på Granholmen, 1. mai 1943, før Kirke- og underv.dept. hadde avgitt sitt svar. Dette fikk imidlertid ingen andre konsekvenser for skolen enn at den måtte endre formålsparagrafen i samsvar med departementets pålegg.

Det hadde meldt seg 42 søkere til første kull, hvorav 15 som ikke var medlemmer av NSUF eller NS. 30 var blitt opptatt, derav 5 som ikke var partimedlemmer. En av disse hadde visstnok, etter skolesjefens utsagn, sterke kommunistiske sympatier. De fem som ikke hadde noen tilknytning til NS, sluttet etter forholdsvis kort tid, da de var blitt klar over skolens politiske tilknytning.

Formelt sett, var det egentlig ikke noe krav om at søkerne skulle være medlem av UHM eller ha annen tilknytning til partiorganisasjonen for å komme inn.

I mars 1944 ble det foretatt inntak av et nytt kull, til sammen 15 elever. Vi kjenner ikke noe til deres bakgrunn, men antakeligvis var alle medlemmer av NSUF eller NS. Samtlige fortsatte på skolen fram til den opphørte i april 1945.

A. INSTRUKTØRSKOLENS OPPBYGGING OG INNHOLD

Unghirdmarinens Instruktørskole var en treårig utdanning for sjøinteressert ungdom i alderen 17 til 20 år. Den skulle, som nevnt, føre elevene fram til:

- instruktøreksamen for UHM
- styrmanns- og skipsførereksamen
- examen artium reallinjen

Den sorterte tjenestemessig og økonomisk under Ungdomsføreren i NS - Ungdomsfylking.

Skolen var, som vi har sett, godkjent av Kirke- og undervisningsdepartementet og Sjøfartsdepartementet.

1. SKOLENS ADMINISTRASJON OG LEDELSE

Skolens personell bestod av:

- skolesjef og nestkommanderende (instruktør)

- intendant (tredjekommanderende og instruktør)
- 2 - 3 lektorer
- timelærere etter behov
- vaktmester og annet betjeningspersonell.

For lærere/instruktører var det formelle kvalifikasjonskrav at de skulle ha særlige kunnskaper i de fag de skulle undervise i. Med det forstod man at de måtte ha både formell utdanning og praksis i sine undervisningsfag.

Undervisningspersonalet kom til å bestå av folk med sjømilitær utdanning, allmenn - og idrettsfaglig bakgrunn (filologer, realister, eksamen fra Statens Gymnastikkskole o.l.) og med flere års praksis. Skolens instruktører forestod også opplæringen av UHM's øvrige medlemmer under sommerkursene på Granholmen.

Undervisningen og de praktiske øvelsene foregikk på Granholmen i tiden 1.mai til 31. oktober. Den teoretiske undervisningen for 1. kull var lagt til Romerike folkehøgskole, Jessheim, i vinterhalvåret. Det andre kullet kom til å gjennomføre vinterprogrammet på Grand hotell i Åsgårdstrand. Anlegget på Granholmen var et typisk sommeretablisement og egnet seg ikke for opphold om vinteren.

Skolesjefen hadde den daglige ledelse av skolens personell, undervisningen og tjenesten for øvrig. Hans nestkommanderende var stedfortreder. Intendanten var knyttet til administrasjonen og regnskapsføringen.

Som rådgivende organ hadde skolesjefen:

- Skolerådet (skolesjef, nestkom. og lærerpersonale som medl.)
- Befalsrådet (skolesjef, nestkom. og instruktører som var befalingsmenn i UHM, som medl.).

Skolerådet bistod skolesjefen med råd i spørsmål som angikk undervisningen - som læremateriell, evaluering av elever og undervisningsopplegg, eksamen o.l.

Befalsrådet uttalte seg om tjenestelige forhold som disiplin, orden, skikkethet for tjenesten o.l.

Skolesjefen var leder for begge rådene.

2. OPPTAKSKRAV - ELEVENES VILKÅR OG PLIKTER

Søknadsfristen var satt til 1.mars.

For å komme i betraktning som elev på Instruktørskolen, måtte søkeren ikke være under 17 eller over 20 år. Han måtte dessuten være ugift, ha god helse og legemsbygning, være av arisk rase og ha bestått realskoleeksamen med full fagkrets eller tilsvarende. Søkere som ble antatt, måtte gjennomgå et 3 ukers opptakelseskurs på Granholmen i løpet av april måned. Men før det, måtte de underkaste seg en grundig legeundersøkelse av en legekommisjon oppnevnt av NSUF, Ungdomsførerens Stab.

Fikk de anbefaling fra kommisjonen, kunne de så ta til med prøvekurset som inneholdt både praktiske og teoretiske emner. De ble prøvd i gymnastikk og andre praktiske øvelser som skulle vise i hvor stor grad de var skikket for utdannelsen, og i allmennfagene norsk, historie, matematikk, fysikk, tysk og engelsk.

Opptakelseskurset ble tillagt stor vekt.

Resultatene tellet likt med resultatene fra annen utdanning og var avgjørende i de tilfeller to eller flere kandidater stod likt.

Elevene fikk gode vilkår under skoletiden. Det var fritt opphold, fri kost og fri uniform. Undervisningen og alt skolemateriell var gratis og de fikk dekket utgifter til permisjons- og tjenestereiser, sykebehandling og mottok dessuten lønn etter et regulativ, fastsatt av NSUF, på kr 30,- pr måned første, kr 45,- andre og kr 60,- siste året - om det hadde blitt gjennomført.

Til gjengjeld måtte de forplikte seg til ansettelse som instruktører eller annet lederarbeid i UHM, i 6 år etter endt utdanning.

De som ikke kunne følge med i undervisningen, eller ikke kunne innpasse seg i skolens reglement, kunne bortvises etter beslutning fra NSUF, Ungdomsførerens Stab.

Ingen kom til å bli utvist i den tiden skolen var i drift. Både faglig og disiplinært, fulgte elevene skolens framdriftsplan uten nevneverdige problemer.

3. SKOLENS UNDERVISNINGSSOPPLEGG

Utdannelsen ved Instruktørskolen omfattet to hovedkomponenter
- en teoridel og en praktisk øvelsesdel.

Som antydnet ovenfor, foregikk undervisningen i tiden 1. mai - 31. oktober på øvelsesstasjonen - Granholmen. I perioden 1. november - 30. april, var undervisningen for 1. kull lagt til Jessheim (Romerike folkehøgskole) og for 2. kull til Åsgårdstrand (Grand hotell).

Undervisningen fulgte denne framdriftsplanen:

Teoridelen:

Mai - juni	: 4	timers (à 45 min.)	undervisning	daglig.
Sept.- okt	: "	"	"	"
Nov. - april	: 7	"	"	"

Det var normalt undervisning alle hverdager. Under teoridelen kunne det avsettes et par dager pr måned til praktiske øvelser eller utmarsjer etter nærmere bestemmelser fra skolesjefen.

Det var Ungdomsførerens Stab som godkjente pensumplan og lærebøker i de ulike fag etter innstilling fra skolesjefen.

Etter skolesjefens utsagn, ble det lite av politisk skoling ved skolen. Propagandalederen fra Ungdomslederens Stab hadde et par forelesninger, og stort mer ble det ikke gjort ut av den fagdisiplinen. Det var den rent yrkesfaglige delen av utdanningen skolens ledelse var opptatt av.

Praktisk øvelsesdel:

Mai - juni	: 4	timers instruksjon/øvelse	daglig.
Juli - aug.	: 8	"	"
Sept.- okt.	: 4	"	"

Øvelsesplanen på Granholmen omfattet gymnastikk, idrett, roing, seilas, båttjeneste, signalering, sjømannsskap, matrosarbeid og sjømåling.

Perioden juli og august foretok elevene et kortere tokt med damp- eller mortordrevet fartøy hvor de foruten de ovennevnte øvelser, også skulle drive med alminnelig skipstjeneste og navigering.

Sommerøvelsene tok i første rekke sikte på å forberede elevene på deres framtidige funksjon som instruktører i UHM. Første året ble det gitt grundig opplæring i alle praktiske fagemner som inngikk i UHM's tre første oppbud. Andre skoleåret omfattet øvelsene i de to siste oppbud. Tredje året skulle de selv fungere som instruktører for UHM'S matroser for å tilegne seg praksis for sitt framtidige virke.

Denne planen fikk man aldri gjennomført i sin helhet. Det ble lite ferie på elevene i løpet av skoleåret. De fikk 3 ukers juleferie og en ukes påskeferie. Det var det hele. Sommermånedene gikk med til treningsopplegget på Granholmen.

4. EVALUERING - EKSAMEN

Instruktørskolen anvendte tallkarakterer såvel i teorifag som for praktiske øvelser. Karacterskalaen lå fra 3 til 0, med 3 som beste resultat. Det ble brukt desimalkarakterer. De enkelte fag hadde ulik vektning (4 - 1) - alt ettersom de ble vurdert som hoved - eller bifag. Navigasjon og militært forhold (tjenestemessig forhold) lå høyest på listen med 4 som vekttall.

Det var fastsatt regler for det minimumsresultat elevene måtte oppnå for å bestå oppflyttings- og avgangseksamen. Hovedkarakteren måtte ikke være dårligere enn halvparten av den best mulig oppnåelige karakter, dvs. 1.5. Karakteren i et enkeltfag i de praktiske disipliner, kunne heller ikke være under 1,5. I teorifag, som ikke var hovedfag, ble det gitt bestått med karakteren 1,0 i hele tre fagemner.

I 3. klasse skulle det arrangeres avsluttende eksamen i teorifag, samt gymnastikk og eksersis. Eksamensformen i de teoretiske fagene var individuell skriftlig eller muntlig prøve eller begge deler, avhengig av de enkelte fag. Både faglærere og sensorer skulle stå for bedømmelsen av oppflytningsprøvene og avsluttende eksamen.

Med hensyn til praktiske disipliner, som øvelser, tokter, gymnastikk, tjenstlige forhold og dyktighet som instruktør, skulle dette evalueres av en bedømmelseskommisjon etter et nærmere fastlagt reglement. Det ble sannsynligvis ikke utformet noen kriterier for denne bedømmelsen, da skolen opphørte lenge før det var aktuelt å avholde prøvene.

Det var anledning til å gå opp til ny prøve, men bare én gang - og bare i ett fag. Det var også åpnet adgang til å ta utsatt prøve, dersom det forelå tungtveiende grunner, som f.eks. sykdom. Elever som ikke oppfylte minimumskravene til eksamensresultat, kunne få tillatelse til å gå om igjen et skoleår på samme vilkår som tidligere. Men dette gjaldt også bare én gang. Skoletiden skulle maksimalt ikke overskride 4 år.

Etter avsluttet utdanning, skulle elevene rangeres etter hovedkarakteren. Nummeret i rekkefølgen skulle påføres vitnemålet.

B. FRONTTJENESTE - SJØMILITÆR PRAKSIS

Interessen for krigstjeneste blant NSUF-ungdom var utbredt på denne tiden og smitteeffekten stor. Heller ikke elevene ved Instruktørskolen unngikk å bli bitt av basillen.

Til skolens store ergrelse, gjorde Waffen SS stadig forsøk på å få vervet guttene til tjeneste. Da Skijegerbataljonen ble satt opp, forsvant 6 av dem.

Skolens ledelse innså snart at vervingen nærmest var uunngåelig. Men skulle de nå først gjøre tjeneste noen steder, måtte det, etter dens mening, være i "die Kriegsmarine" ! Skoleledelsen tok saken opp direkte med Quisling, og fremholdt at det virket som om den gamle diskriminering av marinen i forhold til hæren var i ferd med å gjenoppstå, når Waffen SS rekrutterte sine frontkjempere fra en "sjøkrigsskole".

Som gammel offiser og forsvarsminister, forstod Quisling godt hva saken dreide seg om, og lofte å støtte skolens forslag.

Det som ledelsen hadde i tankene, var at Instruktørskolens kadetter trengte livsnær praksis. Som framtidige marine - offiserer, ville en tids tjeneste i den tyske krigsmarine være en nyttig erfaring.

Spørsmålet om tysk marinetjeneste som en integrert del av ut - dannelsen, ble derfor tatt opp og drøftet med de 19 gjenværende elevene fra 1. kull. 18 av elevene stilte seg positivt til forslaget. Det var en selvfølge at skolen sendte en representant sammen med guttene. Og det ble skolesjefen.

Under forhandlingene som kom i gang med de tyske marinemyndigheter, ble det fra skolens side satt fram krav om at:

- tjenesten skulle være avgrenset til et år (sept. 1944 - aug.1945)
- elevene måtte først få gjennomgå et treningskurs eller rekruttopplæring før sjøtjenesten.
- innsatsen til sjøs bare skulle foregå i Østersjøen for å unngå kamphandlinger med Londonregjeringens marineenheter eller konflikt med norske sjøfolk på annen måte.

De fikk gjennomslag for sine krav. Og skolesjefen ble utnevnt til Leutnant-zur-See.

I september 1944 fant avreisen sted. Avtalen var at de skulle dra til en Østersjøhavn og stasjoneres der. Men i strid med overenskomsten, ble de sendt til et kaserneanlegg i Duisburg ved Rhinen.

Akkurat på denne tiden, var tyskerne i ferd med å bygge opp troppestyrkene som skulle settes inn i den velkjente Ardenner-offensiven, og - etter skolesjefens oppfatning, var det nok meningen å la de norske guttene inngå i disse styrkene. Sannsynligvis var det den tyske verveoffiseren for Waffen-SS i Norge, som stod bak dette renkespillet.

Det ble reist sterk protest fra norsk side overfor de ansvarlige militære myndigheter i Duisburg, og som også gjorde det klart at de kom til å bryte kontrakten dersom tyskerne ikke overholdt sin del av avtalen.

Saken ble imidlertid fort bragt i orden etter at skolesjefen hadde vært i møte i den tyske Kriegsmarines hovedkvarter i Kiel. Det ble enighet om at elevene først skulle få sin soldatmessige opplæring i Eckernförde i Nord - Tyskland, og deretter tjeneste i Kriegsmarine slik de var blitt stilt i utsikt. Den teoretiske kadettutdannelsen hadde de jo allerede gjennomgått i Norge.

Det skal her tilføyes at de 18 guttene markerte seg spesielt godt blant de tyske avdelinger. De var meget godt drillet og stod ikke tilbake for Gardens drilltropp idag. Tyske avdelinger kunne vanskelig konkurrere med dem. Dessuten var de noen fremragende sangfugler, noe som gjorde dem svært populær blant tyske soldater.

Rekruttopplæringen pågikk i nærmere to måneder. Deretter kom de ombord i krysseren "Nürnberg" for å lære rutinene på et større marinefartøy. Det skulle igjen vise seg at tyskerne ikke overholdt avtalen for tjenesten. Krysseren fikk i oppdrag å legge ut miner i Kattegat og det var i strid med skolens krav om at tjenesten bare skulle gjennomføres i Østersjøen.

Etter ny protest fra norsk side, lyktes det igjen å finne fram til en tilfredsstillende ordning. Guttene ble satt i land i Fredrikstad og sendt med tog tilbake til Tyskland. De ble plassert ombord i to såkalte Sperrbrecher, større handelsskip, fordelt med 9 på hvert fartøy. Her fikk de bl.a. praktisere som kystnavigatører.

Skipene var spesielle. De skulle tåle å støte på miner. Lasterommet var fylt med tomme, men tette blikkbokser som skulle holde skipet flytende om det fikk hull i sidene. Det ene skipet kom til å støte på en mine ved Esbjerg. Sammenstøtet hadde neppe vært merkbart, etter guttenes utsagn.

I mellomtiden var skolesjefen sendt til en fenrikskole for marinen i Stralsund ved Rügen, og kom deretter ut i aktiv krigstjeneste i Østersjøen. Han kom med på fartøy som fortrinnsvis eskorterte troppe- og forsyningstransportskip fra de vestligste østersjøhavnene opp til Østpreussen og Baltikum, og som returnerte med flyktninger og sårede soldater.

Etter opplevelsen med mineeksplosjonen i Esbjerg, kom det henvendelse fra guttene på en av Sperrbrecherne, om bli overført til skolesjefens flotilje. Det ble også løsningen for guttene på det andre fartøyet.

Guttene hadde fått god behandling og vegledning av det tyske mannskap ombord. Og guttene hadde vist seg som dyktige matroser.

Skolesjefens flotilje bestod av seks skip, og guttene ble fordelt med tre på hver for å minske risikoen for tap.

Guttene fikk også her praksis som navigatører.

Flotiljen ble utsatt for flere trefninger med russiske bombe - og torpedofly og de ble vitne til flere større skipskatastrofer i Østersjøen. Men ingen av guttene kom til skade.

Etter kapitulasjonen, forsøkte guttene å komme seg til Norge på forskjellig vis. Det var ingen organisert hjemtransport.

Noen dro gjennom Sverige, andre ble sendt hjem fra Danmark. Alle kom imidlertid tilbake. Og alle trodde de på en mer ærefull mottakelse ved hjemkomsten enn den de ble til del.

C. INSTRUKTØRSKOLENS KADETTER I ETTERTID

Det var i alt 45 kadetter, fordelt med 30 og 15 på henholdsvis 1. og 2. kull, som begynte sin utdanning på Instruktorsskolen.

Som vi har sett ovenfor, forsvant noen underveis dels på grunn av politisk oppfatning, dels på grunn av verving til fronttjeneste. I september 1944, var det igjen 34 elever som - under ellers andre forhold, sannsynligvis ville fullført løpet. Men krigsutviklingen skulle forhindre at det ble noen avsluttende helhet over denne utdannelsen.

De 18 som hadde tjenestegjort i den tyske marine, ble satt i varetekt umiddelbart etter tilbakekomsten til Norge i mai 1945.

Alle ble dømt for bistand til fienden - selv om deres tjeneste hadde vært på handelsfartøy og i flyktningetransport.

De fikk imidlertid en relativ mild dom - på omkring 20 dagers fengsel.

De 15 som var blitt igjen på Instruktorsskolen, kull nr 2, avsluttet undervisningen i slutten av april 1945 og holdt da til i Åsgårdstrand. De som var under 18 år og medlem av Ungdomsfylkingen, fikk sannsynligvis ingen dom. De som var over 18 år og medlem av NS, ble antakeligvis dømt for sitt medlemskap i partiet. Vi har ikke funnet noen sikker dokumentasjon på hva som egentlig skjedde.

Vi kjenner heller ikke til hva som skjedde med den ene eleven som ble tilbake på Granholmen, etter at hans 18 klassekamerater dro i tysk marinetjeneste i september 1944.

Det som kanskje for mange ble opplevd som en tilleggsstraff, var at de ikke fikk noen formell anerkjennelse av den utdannelsen de hadde gjennomgått.

Etter de opplysninger vi sitter inne med, kom imidlertid elevene til å tilpasse seg de nye samfunnsforholdene i etterkrigstiden uten noen større problemer.

I motsetning til det man skulle tro, var det bare to som kom til å reise ut som sjømenn. Og det var to av elevene fra 2. kull som ikke hadde tjenestegjort på tyske fartøy. De fleste - og spesielt de som hadde deltatt i den tyske marinen, og hadde opplevd flere tragedier i Østersjøen, hadde fått nok av sjølivet. Andre hadde mistet motivasjonen etter den behandlingen de fikk etter frigjøringen.

De slo derfor inn på mer "landfaste yrker" som jurister, leger, lærere osv. eller gikk inn i det private næringsliv som industri, handel, hotellnæring o.l. hvor mange etter hvert kom til innta ledende stillinger i toppsjiktet.

IV. KONKLUSJON

Det var åpenbart en betydelig organisert virksomhet som kom i gang i løpet av de knappe tre år Unghirdmarinen var i virksomhet. Den fikk landsmessig tilslutning og engasjerte et relativt stort antall ungdom i alderen 13 - 18 år i en mål - rettet og instruktiv fritidsbeskjeftigelse. Det ble gjort en betraktelig innsats både materielt og sosialt for å skape et sjømannsmiljø som kunne gi unge gutter forståelse og respekt for sjølivet og sjømannsyrket. For sjøinteresserte gutter, som senere ønsket å slå inn på dette yrket, var UHM utvilsomt en utmerket førskole.

Vi har ingen oversikt over hvor mange av de omlag 450 guttene som deltok i aktivitetene i Sandvika og på Granholmen som ble sjømenn, men det er realistisk å tro at det ikke var så rent få.

Unghirdmarinen knyttet til seg kompetente fagfolk som gjorde virksomheten til noe mer enn bare en hobbyaktivitet. Arbeidet bar preg av profesjonalitet. Unghirdmarinens Instruktørskole er et eksempel på det. Den tok mål av seg til å skape et korps av marineoffiserer som skulle utgjøre stammen i en ny norsk marine i et nytt og fritt Norge.

Hvorvidt dette ville lykkes om krigsutviklingen hadde fått et annet forløp, kan vi bare spekulere i. Å gjenreise Norge som sjøfartsnasjon og styrke vårt sjøforsvar, var en høyt prioritert oppgave hos landets politiske ledelse. Og mye tyder på at UHM, iallfall, fortsatt i lang tid ville nytt godt av all politisk goodwill i dets videre arbeid.

Formelt sett var UHM et politisk organ og følgelig et redskap for å fremme NS's politiske mål.

I praksis var UHM tilsynelatende lite politiserende. Ideologi og politisk propaganda synes å ha vært drevet i beskjeden grad - iallfall kommer det sjelden til syne på de oppsatte tjenesteprogrammene fra Granholmen og fra aktivitetene på hjemstedene.

Heller ikke på Instruktørskolens arbeidsplaner har disse emnene fått noen framtreddende plass. Den sjøfaglige og allmennfaglige siden av virksomheten synes å ha fått det aller meste av oppmerksomheten.

Men dens politiske funksjon var ikke av den grunn ubetydelig.

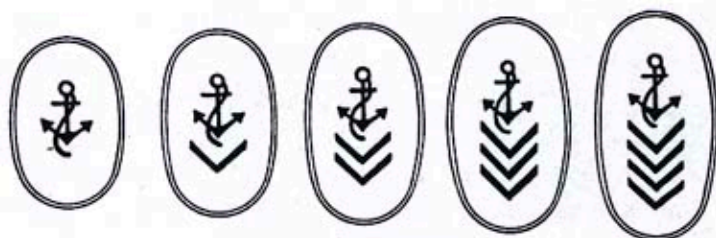
Den hadde en struktur og en ytringsform - organisasjon, NS-hilsen, oppmarsj og eksersis, NS-emblemer, NS-sanger osv. - som i seg selv påvirket og stimulerte unge mennesker til å innta en bestemt politisk holdning.

Framfor alt rekrutterte UHM ungdom fra hele landet og engasjerte dem i arbeidet for å fremme ett av partiets sentrale politiske mål - Norges nyreising.

Gradsbetegnelser i U H M.

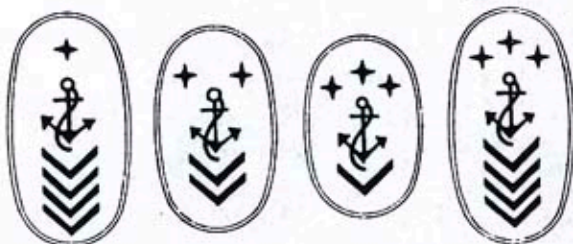
Vedlegg 1.

Matroser.

Etter gjennomgått
I oppbud. II oppbud. III oppbud. IV oppbud. V oppbud.

Underførere.

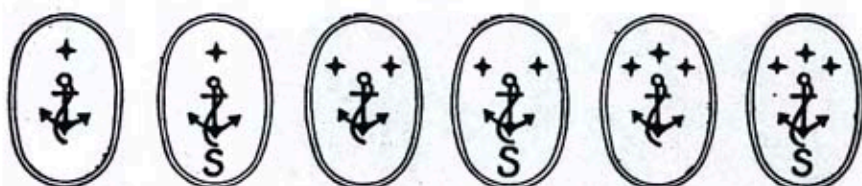
Nestlagfører. Lagfører. Underbåtsmann. Båtsmann.

Førere.

Troppfører. Nestsveitfører. Sveitfører. Fylkingfører. Nestregimentfører. Regimentfører.

Instruktørskoleelever.

I klasse.

II klasse.

III klasse.

UNGHIRDMARINEN UNDER OKKUPASJONEN

VEDLEGG 2: OVERSIKT OVER FAGEMNER OG ØVELSER I UHM's TJENESTE-PROGRAM

I. GENERELT

NSUF's Organisasjon. UHM's organisasjon.
Hirdguttens forhold.
Tjenesten på øvelsesstasjonen.
Statutter for hirdmerkene. Flagget.

II. LEGEMSØVELSER OG SPORT

Ferdighetsmerker i gymnastikk og turn.
Frittstående gymnastikk.
Fordringer til ferdighetsmerket i bronse, sølv, gull.
Skyting med småkalibervevær.

III. SIGNALTJENESTEN

Semaforering. Morsesignalering. Flaggsignalering.
Ferdighetsmerket i signalering.

IV. BÅTTJENESTEN

Roing - seilas - vrikking og roing i småbåt.
Båtmotorer og behandling av dem.
Ferdighetsmerket i motorvesen.
Besetningens forhold ombord.

V. SJØMANNSKAP

Tauverk. Blokkverk. Taljer.
Seilteori. Anker og kjetting med tilbehør.
Skipsbygging. Seilskipstyper.

VI. SJØMANNSARBEIDER

Knoper og stikk. Andre sjømannsarbeider.
Vedlikehold og behandling av båter.
Manøveren "Mann over bord".
Ferdighetsmerket i sjømannskap og sjømannsarbeider.

VII. NAVIGASJON

Kurser og kursrettelser. Sjøkart. Sjømerker.
Fyr og deres karakter. Tåkesignaler.
Ajourhold av karter og håndbøker. Arbeidet i sjøkartet.
Terrestrisk stedsbestemmelse. Kompasset.
Himmellegemenes og deres bevegelse.
Tiden. Fartsmåling. Dybdemåling. Meteorologi.
Ferdighetsmerket i navigasjon.

VIII. FØRSTEHJELP VED SKADER OG ULYKKER

Behandling av skader, Bevisstløshet. Forfrysning.
Berøring av strømførende ledninger.
Livredning. Gjenopplivning ved kunstig åndedrett.

*Eksempel på oppsetning
av øvelsesprogram.*

Øvelsesprogram vintaren 1942/43.

H M Avsnitt III/2.

Første øvelsesdag den 27/12 -42.

Uke	Tirsdager i x folkeskole				Fredager i brannstasjonens gymnastikksal.			
	tid	fag	lærer	Merknader.	tid	fag	lærer	Merknader.
1.	20.00-20.30	Navigasjon	A.Hansen	Ingen møteplikt for hirdmenn med kystskipper eller høgre eksamen.	19.00-19.30	Ekseris	Johnsen	
	20.40-21.10	Sjømannskap	"		19.40-20.10	Signalering	Halvorsen	
	21.20-21.50	Navigasjon	"		20.20-20.50	Gymnastikk	Johnsen	
	21.50-22.00	Sang	Olsen		20.50-21.00	Sang	Olsen	
2.	20.00-20.30	Maskinlære	Pettersen	Ingen møteplikt for hirdmenn med 3dje maskinist-sertifikat eller høgre eksamen	19.00-19.30	Ekseris	Johnsen	Møteplikt for HM reserve ()-reserve
	20.40-21.10	Signalering	Halvorsen		19.40-20.10	Ideologi (Instruksjon)	Solberg	
	21.20-21.50	Maskinlære	Pettersen		20.20-20.50	Gymnastikk	Johnsen	
	21.50-22.00	Sang	Olsen		20.50-21.00	Sang	Olsen	
3.	20.00-20.30	Navigasjon	A.Hansen	Ingen møteplikt for hirdmenn med kystskipper eller høgre eksamen.	19.00-19.30	Ekseris	Johnsen	
	20.40-21.10	Sjømannskap	"		19.40-20.10	Signalering	Halvorsen	
	21.20-21.50	Navigasjon	"		20.20-20.50	Gymnastikk	Johnsen	
	21.50-22.00	Sang	Olsen		20.50-21.00	Sang	Olsen	
4.	20.00-20.30	Instruksjon	Johnsen		19.00-19.30	Ekseris	Johnsen	Møteplikt for HM reserve. ()-reserve
	20.40-21.10	Reglementer	"		19.40-20.10	Anstand	"	
	21.20-21.50	Ideologi	Solberg		20.20-20.50	Gymnastikk	"	
	21.50-22.00	Sang	Olsen		20.50-21.00	Reglementer	Olsen	

Utmarssj hver tredje søndag, første gang søndag den 1/11 - 1942.
Fremmøte kl. 10.00 på Torvet.

For H M A III/2.

M. M.
Troppsfører

Opplæringsleder

M. M.
Lærfører

UNGHIRDMARINEN UNDER OKKUPASJONEN

VEDLEGG 4 : OVERSIKT OVER KILDEMATERIALE

Som nevnt innledningsvis, baserer rapporten seg vesentlig på samtaler med og personlige notater fra lederen av UHM, som også ble skolesjef for Instruktørskolen. Tidligere intendant i Hirdstaben har også bidratt med skriftlige og muntlige opplysninger, spesielt om oppbygging og utvikling av partiet og særorganisasjonene. Begge informantene ønsker å være anonyme.

Den øvrige dokumentasjon, som er oppgitt nedenfor, er enten fra Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO), Oslo, eller fra privat samling.

LITTERATUR - DOKUMENTER:

Organisasjonsplan for statsforfatningen i Norge Oppslagsverket: Det nye Norge, side 225	INO
Oversikt over Nasjonal Samling - partiorganisasjon og særorganisasjoner 1940 - 1945.	Privat
NS Årbok 1944. De viktigste partibegivenheter 1942-43 og årsrapporter fra særorganisasjonene.	Privat
Håndbok for Rikshirden	Privat
Håndbok for Unghirdmarinen	Privat
Kontrakt for Marineunghirdens Instruktørskole	INO
Brev fra - Sjøfartsdepartementet av 30.jan. 1943 om Unghirdmarinens Instruktørskole	INO
- Kirke - og undervisningsdept. av 27. mai 1943 om Artiumsrett for Unghirdmarinens Instruktørskole	INO
Unghirdmarinens informasjonsfolder; "Vår ære og vår makt har hvite seil oss bragt.."	INO
Plan for Unghirdmarinens Instruktørskole	INO

Unghirdmarinen under okkupasjonen

